

פרוטוקול מס' 121

מישיבת ועדת הפנים ואיכות הסביבה,
כ"ח בתשרי תשל"ו - 3.10.1975, שעה 9.30

נ כ ח ו :

חברי הוועדה:

י. תמיר - היו"ר
נ. אליעד
י. ארידור
י. בארי
א. גיבלבר
א. ורדיגר
א. פריצ
ב. מואב
ב"צ קשת

מזמנים:

ד"ר רוטנשטרייך - מועצת העתונות
מ. בן-גור - מועצת העתונות
נ. מוזס - מועצת העתונות
ש. ז"ק - מועצת העתונות

מזכיר הוועדה: י. ברזני

א. עצמון

רשמה:

סדר היום: דיון עם מועצת העתונות על שליחותה של העתונות.

היו"ר י. תמיר:

אני פותח את הישיבה.

דיון עם מועצת העתונות על שליחותה של העתונות

אני מתכבד לפתוח את הישיבה השניה שמוקדשת לנושא העתונות במדינת ישראל, תפקידה, שליחותה ויחסי הגומלין שלה לחברה הישראלית. אנחנו קיימנו כבר ישיבה אחת שלדעתי היתה פתיחה טובה של דיון בנושא חשוב שהכנסת לא הקדישה לו בעבר שימת לב. אמרנו לעצמנו שנקיים המשך הדיון בספטמבר או באוקטובר.

אני שמח בהשתתפותם של נציגי מועצת העתונות וחברי הכנסת. אנחנו נקיים את המשך הדיון לאחר שאקדים כמה משפטים בקצרה.

לפני רשימת החברים שנרשמו בישיבה הקודמת ולהלן שמותיהם: **הה"כ מואב, ורדיגר, קשת, ארידור, בארי ויריב.** שנית - הזכרנו את הצורך לזמן לישיבה את באי-כוח העתונאים. שוחחתי עם מר בלוח והוא אמר שבשלב זה מועצת העתונות מייצגת אותם ומוטב לחכות להלך הרוח של הדיונים, ואם יהיה צורך יכנסו לתמונה. שלישית - כדי לחדד את הנושא אני רוצה במשפטים קצרים ביותר להעלות את הנקודות המרכזיות שעליהם נסוב הנושא והם הדיאלוג בין העוסקים בקביעת מדיניות במדינת ישראל לבין העתונות. העתונות מהווה את החיים וחלק מאיתנו היה רוצה לראות בעתונות לא דק ראי אלא בבואה נאמנה של החיים; או העתונות כפי שהיא באופן סלקטיבי כל אחד יכול לראות אותה בראי כמו שהיא. זו תופעה אנרכית מסויימת של חיינו וצריך להילחם בסוג זה של אנרכיות - ועל כך אין חילוקי דיעות בינינו שיחסי הגומלין בין העתונות מנחה את המדיניות והשלטון המקומי, השלטון ההסתדרותי, חוגי הכלכלה, וחוגי הספרות היו רוצים לראות בזרוע העתונות יותר גיבוש עמדות שתהיינה בקורתיות וענייניות באותה המידה.

והנה אני רוצה להביא שתי דוגמאות שהן בקורתיות על הבקורת שנרשמה בעתונות. אחמול הקליטו ראיון עם אורח מאפריקה. תראו איך אנשים בעולם מקבלים את העתונות ותראו מה קורה במשך 24 שעות. אני פותח היום בבוקר את עתון הארץ ובעמוד הראשון מופיעה ידיעה שמפלגה מסויימת מעכבת את קריאת זימון ישיבת הכנסת כדי לדון בפסולי חיתון - מפלגה שאני שייך לה ואלי בכלל לא פנו. צלצלתי הבוקר למרכז הסיעה ושאלתי האם היתה פנייה לחטיבה הליברלית וכמה חברים אמרו לי שבכלל לא פנו אליהם. יוצא שעתון הולך ומכתיים מפלגה שלמה. אפשר להגיע לידי טרוף חושים מסויים. צא ולמד מידיעה אחת כמה ידיעות כאלה יכולות להיות וכמה מתערער האמון בין ציבור העתונות, בין עסקנים ציבוריים והציבור.

לכן יש חשיבות רבה לבירור הזה בין ועדת הפנים לבין מועצת העתונות ונציגות עולם העתונות והתקשורת. סכמנו שאחרי הישיבה תהיה נוסחה משותפת של הוועדה. עתה אני מוסר את רשות הדיבור לחה"כ בועז מואב.

ב. מואב:

אני רציתי להתייחס לנושא שקשור לכלי התקשורת ומדובר בפרסום של הדברים שהתרחשו בישיבה של ועדת הפנים מיום רביעי שעבר.

היו"ר י. תמיר:

ביום ד' היתה ישיבה של ועדת הפנים על נושא הפרסומים שקשורים ברישום פסולי חיתון, או הרשימות השחורות. לאחר ישיבה של וועדה על פי רוב יש קומוניקט שמתפרסם בעתון "הארץ" פרט למחיקת שמות חברי הכנסת שהשתתפו בדיון. לאחר מכן הופיעו בכמה עתונים ידיעות רחבות עם ציטוטים והערות. כאשר שאלתי את "מעריב" מאיך החומר אמרו לי אספנו זאת מחברי הוועדה ומדוברי המשרד.

ב. מואב:

אני מוכרח לומר שלעיתים רחוקות היו לי חילוקי דיעות עם יושב-ראש הוועדה, הוא ניסה להגיע לפשרה בנושאים שונים. אבל נדמה לי שבמקרה הזה בנושא של פרסום אינפורמציה מדיון שהיה בוועדה, הוא לקח על עצמו יותר מאשר יש לו הסמכות בתור יושב-ראש וועדה והוא סיכם את הדברים שהיו בישיבה. נוצר הרושם מדברי היושב-ראש, כאילו, כל חברי הוועדה הסכימו לזה.

היו"ר י. חמיר:

את האינפורמציה על דברי הוא לא קיבל ממני.

ב. מואב:

אני בררתי את הדברים גם עלונואי של "הארץ" וגם העתונואי של "מעריב" אמרו שהדברים נאמרו על-ידי היושב-ראש. מדוע הדבר חמור? - כאשר ראש ממשלה מתבטא הוא מחייב את הממשלה כולה אלא אם כן הוא מציין את דעתו הפרטית. היות ולדעתנו לא ניתן ביטוי, ההתבטאות היחידה היתה של היושב-ראש, נוצר רושם מוטעה מן הישיבה שכאילו חברי הוועדה הסתייגו מאמצעי החקשורת שהתמונה היתה מסולפת - וזה לא היה נכון.

היו"ר י. חמיר:

אני משאיר את הענין פתוח. לאחר שנשוחח שנינו תיווכח שלא כך הענין.

ב. מואב:

לגופו של ענין - יש קשר בין הדברים, לפי דעתי, במשטר כמו שלנו ובמערכת שיטת בחירות כמו שלנו, הכנסת כפי שהיא, מבקר המדינה כפי שהוא. לעתונות יש תפקיד מכריע בבקורת ובהבאת נושאים מהסוג של פסולי חיתון לציבור - מתפקיד לעשות זאת. העתונות במשך השנים האחרונות לא עשתה מספיק לחשוף שערוריות כלכליות. המערכת בנויה בצורה כזאת שהאינפורמציה שמובאת לידיעת העתונות, הקומוניקטים של הודעות הממשלה, הם מעט מדי. הציבור בארץ אף פעם לא היה יודע מה מתרחש באמת לולא היתה העתונות כפי שהיא היום - והיא לא עשתה מספיק.

נדמה לי שרק בשנה האחרונה או מאז מלחמת יום הכיפורים היה איזה שהוא שינוי לטובה בתפקידה של העתונות. מבקר המדינה לא יכול לטפוח על שכמו ולומר שהוא גילה פרשיות כמו צור ואחרות. מבקר המדינה בשנה האחרונה גילה שהוא צריך להשתמש באמצעי החקשורת כדי לאכוף על הממשלה ביצוע של המלצות שהוא מציע בצורה מאד דו-משמעית ומוצנעת ובלתי ברורה. מבקר המדינה מגיש דברים שלגביהם יש מקום לתביעות פליליות והדברים לא נעשים. אם העתונות לא היתה ממלא את התפקיד הזה היינו נמצאים במצב יותר גרוע ממה שאנחנו נמצאים בו היום.

לכן הנושא הזה הוא מאד חשוב והנושא של פסולי חיתון הוא דוגמה קלסית לתפקידה של העתונות - ואני מברך עליו. הנושא הזה ידוע מאז שנת 1967 והעתונות מילאה תפקיד חשוב בנושא הזה כפי שהיא ממלאה את תפקידה לגבי שערוריות כלכליות.

בישיבה הקודמת עמדנו בצל של פרשת

ביכונסקי. עכשיו ישנן פרשיות חדשות. נדמה לי שבמקומות מסויימים היו גם חריגות והנושא של ביכונסקי הוא דוגמה קלסית. העתונות בודאי מסיקה מסקנות, והמשטרה גם. אבל ניתן גם לתקן את העוול ובמקרים כאלה העתונות יכולה למלא תפקיד. במקרה של ביכונסקי, אמנם החוק לא מאפשר פיצויים, אבל האדם נפגע בחלק ע"י פרסומים בעתונות לכן העתונות יכולה למלא תפקיד ביצירת לחץ ציבורי שהאדם הזה יקבל פיצוי - אפילו אם זה לא כתוב בחוק.

א. ורדיגר:

אני מברך את היושב-ראש שהביא לשולחן אחד את נציגי מועצת העתונות ביחד עם חברי-הכנסת כדי שנוכל לשמוע וללבן את הבעיות המשותפות.

אני מצטער שלא הופיעו נציגי המשטרה כיון שלמעשה היושב-ראש החליט לשלב את הדיון הזה עם הדיון שבהצעתו של חה"כ תמיר שהועבר אלינו מהמליאה בנושא של פגיעה בזכויות האזרח ע"י מסירת מידע במהלך החקירה.

חברי הכנסת שלא השתתפו בישיבה הראשונה רוצים להשמיע דברים אשר נציגי המשטרה צריכים לשמוע אותם וחבל שהם לא הוזמנו. אני נאלץ לומר שבמספר פרשיות קרו מקרים מאד לא סימפטיים בחקירות המשטרה. בטרם הגיע הדבר למשפט כבר נחרץ גורלו של אותו איש שנעצר ונחקר. אני מקווה שנוכל לשוחח עם נציגי המשטרה בענין הזה, לגבי אנשים שנפגעו בצורה קשה מאד והמקרה של ביכונסקי הוא אחד מהמקרים האלה.

לגבי העתונות - כולנו מבינים שהעתונות צריכה לחנך את הציבור ולא להיפך. השאלה היא האם באמת כאשר אנחנו פותחים את העתון צריכים לראות אך ורק את הרע שקיים במדינה? - שחיתויות, רצח, אונס, רמאות, גניבות, גזילות ותקיפות. ועל כן כמובן מאמרים ומאמרים נגד העתונים מתגלגלים ממקום למקום וישראלים בכל הגילים קוראים את העתונות. האם כל מקרה של אונס וכל משפט וכל גזר-דין וכל דבר אחר צריך להופיע 3-4 פעמים עם כל מיני ואריציות? - האם בצורה כזאת אנחנו רוצים לחנך את הנוער שלנו? - האם באמת אין כבר מה לספר? - אנחנו יודעים שיש עכשיו משבר חברתי חינוכי, תרבותי במדינת ישראל. נכון שהעתונות לא מוצצת את הכל מהאצבע, אף על פי שיש מקרים כאלה. אני חושב שמתפקידה של מועצת העתונות לעצור את הגל הזה. נקח לדוגמה עתון ערב שנראה מה קורה? - לולא ההסדר המוצלח בסיני שהוא מפיל קצת על הידיעות האחרות, אז לא היה כבר מקום לזה.

שאל כאן מר מוזס האם נציגי הטלוויזיה הוזמנו לישיבה הזאת? - נכון שהוועדה שלנו אינה מטפלת וזה לא בסמכותה לטפל בנושא הזה של הטלוויזיה, כי הכלי הזה שייך לוועדת החינוך של הכנסת, אבל בכל אופן יש לנו שייכות לענין הזה. ואני רוצה לספר משהו שקרה שלשום.

כולנו קראנו ויודעים על המקרה הטראגי שקרה לנערים ולנערות בערבה. זו טרגדיה ולצערי הרב לא לומדים לקח. הופיע שלשום בטלוויזיה קצין צה"ל שאמר שהוא הזהיר את ראשי הקבוצה יום לפני כן שלא ייכנסו. המדריכים שנשארו בחיים היו המומים עדיין ומכחישים זאת. ראשית כל בטלוויזיה בדרך כלל כאשר מופיע צד אחד צריך להופיע הצד השני כדי להסביר את הצד השני, ובפרט במקרה כל כך חמור שכרוך בחיי נפשות וברגשות של הורים ששיכלו את ילדיהם. אלו ענינים שיכולים להתפתח בכיוונים לא רצויים. יושב-ראש המועצה האזורית נחל שורק נפגש אתמול עם אלוף פיקוד המרכז יונה אפרת והתלונן על הקצין הזה. עוד בטרם הוא התחיל לספר את הסיפור אמר האלוף מחר הקצין הזה יהיה במאסר. ראשית כל קצין צה"ל לא יכול להופיע בטלוויזיה בלי לקבל רשות מהמונים עליו. שנית - במקרה כל כך חמור היה מן הראוי לתת אפשרות למישהו מהקבוצה הזאת אשר עמדו בקשר איתו להסביר את הצד השני.

אני הבאתי את הסיפור הזה כדי להראות שיש מגמה בכלי התקשורת להבליט ואולי לחרוג מנוהלים מקובלים בענין של הזמנת שני הצדדים כדי להבליט את הדבר ולעשות אותו יותר חריף כדי שהציבור יראה רק את הצד האחד את הסגסוגת של הענין.

א. ורדיגר:

דובר בישיבה הקודמת על היחס של עתונות מסויימת לחברי-כנסת. גם לא ממדרגה הנמוכה ביותר במדינה דמוקרטית אפשר לחלוק על שיטת חקירות אבל היתה איזה שהיא מיתקפה שלא היתה מבוססת על אמת לגבי כל הנושא הזה וזה בצורה כל כך גסה ופוגעת ומעליבה - אינני יודע אם זה מגיע. נוצר רושם שחברי-כנסת יושבים על מיליונים ויושבים על-חשבון הציבור בלי לעשות שום דבר.

אני מקווה שמתוך הדיון המשותף הזה עם

מועצת העתונות תצא ברכה.

ש. ז'ק:

אני הבינתי שבמליאת הכנסת דנו בשלושה נושאים: (1) הנושא שהעלה ח"כ חמיר בשאלה של ביכונסקי. (2) התרחב הנושא לענין הדלפות בכלל והדלפות מדיניות. (3) בא היושב-ראש והרחיב את הענין האם העתונות ממלאה את שליחותה ויחס העתונות לחברי-הכנסת.

אני אלך סעיף סעיף של הנושאים האלה

ואשתדל במידת היכולת להצטמצם.

בנושא של ביכונסקי אמר עורך הארץ שהוא

בדק את הדבר והמידע ביחס לביכונסקי לא נמסר ע"י המשטרה אלא ע"י משפחת ביכונסקי, חבריו וידידיו. היו חברים שהביעו ספק אם יתכן שהמשפחה תמסור אינפורמציה כזאת. אמר נצב משנה קרתי שהוא בדק ולא היתה שום מסירת אינפורמציה מהמשטרה. אבל יש דבר אחד שאסור לוועדה לשכוח ורצוי שהוועדה תיקח את הפרוטוקולים של ישיבת ועדת חוקה ומשפט מהכנסת הקודמת שדנה בנושא של פרסום שמות של נאשמים חשודים אשר נמצאים במעצר. הדיון היה די מקיף בהשתתפות אנשי משפט. זו היתה הצעה לסדר היום של ח"כ ש. כהן והשאלה שעמדה היא זו - לפי החוק הקיים חייב קצין משטרה לבוא לפני שופט ולהעיד בשבועה שיש עדות לכאורה שיכולה להאשים את האיש בעבירה זו וזו. על סמך זה מוציא השופט פקודה להארכת המעצר. כבר באשמה זו יש משום הטלת דופי באדם והשאלה לא ענין של עתונות אלא שאלה של עשיית צדק. השאלה היא האם עדיף שאנשים ייעצרו בפומבי או שיעצרו בסודיות ולא יובאו בפני שופט חוקר? - אני חושב שעדיף שכל המעצרים ייעשו בפומבי כדי שהמשטרה לא תהיה נחפזת בהוצאת צווי מעצר. כאשר היא נחפזת היא מקבלת על הראש מכס כמו בענין ביכונסקי. לעומת זאת במקרה של ברנס כאשר החזיקו אותו מספר ימים בלי להביא אותו לפני שופט היא קיבלה על הראש מהשופטים.

אני סבור שזו סוגיה מאד חמורה ואסור

להיות נחפזים רק על סמך חריגה א' או ב' של המשטרה. אני קראתי באחרונה על דבר שהיה בזמן העדרי מהארץ וזה בענין הבדווי שנעצר באשמה של הנער מירוחם. גם שם היתה חריגה. האם בגלל חריגה זו או אחרת כדאי לשנות את אופייה הפתוח של החברה הישראלית?

ג. אליעד:

האם זה עומד בסתירה אם יהיה חוק שיאסור פרסום שם לפני שמגישים כתוב אישום?

ש. ז'ק:

כן ואני אומר למה? - ואמרתי את זה לפני ועדת חוק ומשפט והוועדה אז דחתה את ההצעה הזאת. אני מחר אעצר באשמה כלשהי. המשפחה תדע, הסביבה תדע שהמשטרה עצרה אותי ובמשך הזמן הזה עלולות להסתובב שמועות כאילו אני נאשם בבגידה. אני רוצה שהמשטרה תדע שאם היא מאשימה אדם מסויים או מחזיקה אותו במעצר עד המשפט, בזה היא קובעת את עתידו ולכן כדאי שתהיה זהירה ושלא תעצור אדם לכמה חודשים ולאחר מכן הוא יהיה משוחרר. הנזק ייעשה גם אם זה יהיה בעתון או לא. אני אסתפק בהערה הזאת ואעבור לנושא השני.

ש. ז"ק:

מאחר ולא הוועדה הזאת תדון בכך אלא ועדת חוקה חוק ומשפט אני מוכן להביא לשם את

הנימוקים.

כעת ישנו ענין אחר. בא חה"כ חמיר ומדבר

על מושג של הדלפה. בענין זה אני רוצה לומר, ברשותכם, כמה משפטים. שר הפנים מינה ועדה לחקיקת חוק העתונות ובוועדה הזאת נחלקו הדיעות בין העתונאים לבין פקידי משרד הפנים בשאלה הזאת. הם אומרים שכדי להוציא עתון צריך לקבל רשות משר הפנים. אנחנו טענו שהוצאת עתון היא זכותו של כל אזרח ושר הפנים אינו נותן אותה - זה חופש הדיבור. הוא חלק מישותנו ולא שר הפנים נותן רשיון אלא אני רק נרשם אצל שר הפנים כדי שהוא ידע.

גם בענין הזה של הדלפה יש מחלוקת יסודית

בין אלה שסבורים שזכותו של האזרח לדעת, זכות האזרח למידע חפשי, ובין מי שסבור שפקיד או שר או סגן שר או יושב-ראש של ועדה בכנסת קובע מה צריך האזרח לדעת. על כך אני רוצה לחלוק ולומר שהענין הזה של סילוף של זכויות האזרח לא השלטון הוא הקובע. אני מכיר את הטענות של ד"ר קיסנינג'ר שאומר שקשה לו לנהל מו"מ איתנו משום שאצלנו מדליפים. הוא רק הספיק לחזור לאמריקה וכבר הוא הדליף את הענין של הפרשינג. זה ענין של איפוא האדם עומד.

ב"צ קשת:

אתה חושב שכאשר אדם מדליף הוא עושה זאת מכיון שהוא חושב שהציבור צריך לדעת?

ש. ז"ק:

אם אני הולך אליך ושואל אותך שאלות ואתה מוסר לי ומגלה לי משהו. אני מנסה להשיג מה שאני משיג לפי יכולתי - השאלה היא אחרת רבותי. למשל, לגבי חה"כ בועז מואב, פרסום הרשימה של פסולי החיתוך ע"י העתונות, העתונות עשתה בזה שירות גדול לגבין חה"כ קשת. מי שיפרסם מחר איזה דבר שהממשלה עשתה כל מיני דברים משונים שאפשר לנגח ממשלה אני בטוח שלא תראה את זה בענין רעה. פרוש הדבר שזה תלוי בעמדה ובהשקפה של האדם איך הוא רואה את זה.

ברור שכאשר הפקידים רוצים לעשות את עבודתם

אין רוצים שחברי הכנסת יטרידו אותם בשאלות. ולכן מה שפחות מידע יש פחות הטרדה מצידכם. האם זו החברה שאתם רוצים להגיע אליה? - כל זמן שאני עתונאי אני אפעל נגד זה. אני יודע שישנן מגבלות בטחונות, אם כי לפעמים בגלל מגבלות בטחונות שתקנו בערב מלחמת יום הכפורים. השאלה היא לא הדלפה או לא הדלפה השאלה היא עתונות פתוחה או לא? - ולכן אני בא לדבר האחרון - האם העתונות ממלא היום את שליחותה? - אני רוצה להזהיר אותכם מפני סיכונים. כל אחד ואחד לפי השקפתו לפי ראייתו חושב שהוא רוצה למלא את שליחותו. כאשר בכנסת נאמרים דברים כאלה וכאלה אז העתונות תחטא לאמת אם לא תתאר אותה.

י. בארי:

כאשר נאמרים דברים רציניים מה אז?

ש. ז"ק:

לי יש אפשרות להופיע בפני הוועדה הזאת רק פעם אחת ואני רוצה לסיים את דברי ולומר: אין אנחנו מנסים להשחיר את התמונה. אני נמצא כעת במאבק שמנסים לעשות לעצמנו עבודה קלה. במקום לחקור פרשה מסויימת יש לכם שיטה חדשה. חבר-כנסת מגיש שאילתא בלי לברר את הדברים עד הסוף. במקום ללכת לכל הגורמים ולברר מדליפים את זה לחבר-כנסת וחבר-הכנסת שואל והאיש מושמץ והחברה מושמצת. אל תבואו אלינו בטענות שאנחנו משחירים את התמונה. תסתכלו פנימה בבית.

לגבי השאלה האם העתונות ממלא את שליחותה?

אני חושב שאף אדם אינו ממלא את שליחותו אלא משתדל למלא את שליחותו. אין אצלנו חכמים. אנחנו תלמידי חכמים שמשדלים כמיטב יכולתנו.

ש. ז"ק:

לכן אני פונה לחברי הכנסת הנכבדים אל תשימו לנו יחדות בגלגלים ואז נוכל למלא יותר טוב את תפקידנו. אם תנסו באמצעות ראיתכם לנסות לטובב את הגלגלים שלנו נמלא פחות את תפקידנו.

דעתי הצנועה שחילופי הדברים היו טובים וחשובים מאד לדעת מה אומרים חברי-הכנסת, כיצד הדיעות השונות מצטלבות יחד, אבל בקשתי היא בלי סיכומים ובלי החלטות.

א. גיבלבר:

אני מסכים עם דבריו של מר ז"ק. אני טוען שבכל הנוגע להשחרת פניהם של חברי-כנסת אשמים בזה חברי-הכנסת שאחד מזין את העתונות נגד חברו. הוא מנצל רגע מסויים בשביל לרוץ לעתונאי ולהגיד שההוא אמר כך. כך הדברים מצטלמים בדעת הציבור ואשמים בזה חברי הכנסת.

שנית - המצב בארץ הוא כזה שצריך להוריד את רמת-החיים ואל יעידו חברי כנסת לרצות ולקבל מה שכל אזרח מקבל. אל יעידו להגיד שאין להם. הם אומרים: לא תעזור לכם העתונות. היא גם איננה יכולה לעזור גם לא יכולה לתקן את המצב בתקופה הזאת.

אני מברך על עצם הפגישה עצמה. יש כמה דברים חשובים שהייתו רוצה להעלות והם: (1) השחרת פני הקהילה של המדינה. בפרופורציה של הדברים שמביאים לגבי כל מקרה שנמצא בקצה הארץ. בארצות אחרות מה שקורה באחד המחוזות לא מופיע בעתונות המרכזית של הארץ. כל עתונאי שקופץ על דבר חשוב יוצא דופן זה מיד בא לעתון כי הוא סיפר הראשון וביחד מתקבלת תמונה שחורה. יש אנשים שאומרים בכדי לשמור על מצב רוח ובריאות הם אינם קונים עתון. יש כאן שאלה של פרופורציה. יש כל כך הרבה דברים יפים מצויינים שנעשים במדינה מדוע לא כותבים עליהם?

כמעט כל כתבי העתונות של הכנסת ממלאים, לפי דעתי, את תפקידם במסירת אינפורמציה על ישיבות הכנסת ועל ישיבות הועדות בצורה אובייקטיבית וחיובית - ואני לא רוצה לקרוא בשמות. ואם חברי הכנסת לא מוצאים עניינים אחרים ומזינים אותם בידיעות יוצאות דופן הרי שהם אשמים.

(2) לגבי זכויות האזרח. הענין של עשיית

צדק ושל הבאת אינפורמציה לא ייהפך לציד מכשיפות ופגיעה באנשים חפים מפשע.

אני סבור שהבעיה הזאת משותפת לנו כי אני רואה את כולנו אחראים כלפי זה. אני גם לא רואה חילוקי דיעות בין המפלגה שאני מייצג לבין הבעיות הכלליות של המדינה שלנו ושל האזרחים שלנו.

ב"צ קשת:

אני אתחיל ממה שהפסיק חה"כ גיבלבר. אני לא אכנס לפרטים אך אני רוצה להגיד לכם אני אינני צעיר ואינני עולה חדש ואני מכיר פחות או יותר את החיים שלנו. מכיר את המניעים לכתיבה זו או אחרת. כל עתון נוסף שאני קורא מטיל עלי מרה שחורה ורע לי. אותי מאשימים שאני קורא פחות מדי עתונים. כאשר יש לי הזדמנות אני מסתכל בטלוויזיה. המקרה האחרון שעשה לי רע זה ענין מכוניחו של האלוף פלד. רע לי שזה תופס מקום בעתונות כמעט כמו ההסכם בסיני. מכיון שמי שמתנגד לצעד הזה של האלוף פלד זה לא ענין של האלוף אלא זה ענין של קצין בכיר בצבא שלנו. כל הפרסומים המיותרים על סמל שנמצא אשם בשוחד, כל סיפור על חייל או קצין שעשו משהו לא טוב חופסים רשימה ארוכה בעתונות.

ש. ז"ק:

האם ברוסיה ששם לא מפרסמים דברים כאלה זה יותר טוב?

ב"צ קשת:

אני אומר שצריך לדעת איך לפרסם דברים כאלה. כאשר הלכתי להתעניין בדירה בדמי מפתח לבני פגשתי בזוג צעיר שרצה למסור את דירתו. כאשר שאלתי את הזוג האם הם רוצים לעבור לדירה יטובה יותר הם ענו: לא - אנחנו יורדים מהארץ. שאלתי מדוע? - אמרו לי: חקרא בעתונים הארץ שלנו לא שווה שום דבר. לכן רע לי מאד כאשר הפרופורציה לא נשמרת. אני בסיעה אציע שיעלו הצעה שקציני צה"ל בהירים לא ייפגעו ע"י הרפורמה. אי אפשר להטיל על הבחורים האלה את כל הכובד ולצמצם אותם בנסיעות. בכל אופן הפרופורציה בכל השטחים איננה קיימת.

עתה לגבי הכנסת וחברי-הכנסת. גם פה הפגיעה בחבר-כנסת, לדעתי, היא מעבר לפגיעה באדם זה או אחר או אפילו בציבור. זו פגיעה במוסד שכדאי לשמור על יוקרתו. אני אינני רוצה שיכתבו שחברי-כנסת הם יחידי סגולה אבל חבר-כנסת זה לא "גורנישט". מי נתן את הזכות הזאת לבחור שיודע למשוך בעט לכתוב שחבר-כנסת זה "גורנישט"? - מדוע אתם שותקים ומרשים לו להמשיך? - בדקתם את העניין? - אני לא רוצה לבכות על מצבם של חברי-כנסת אבל ישנם באלה שכל יום חוזרים באוטובוס בלילה הביתה. האם אתם מתעניינים בזה והאם ראיתם את מצבם של חברי-הכנסת? - ואני לא מדבר על 2-3 שאולי הם מיליונרים. אתם מנצלים את חולשת האדם - וחברי-כנסת הם בני-אדם. אצל חלק מהם יש רצון שבעתון תופיע התמונה שלהם. זו חולשה של בני-אדם ויש חברי-כנסת שאצלם החולשה הזאת היא חזקה מאד והעתונאים מנצלים את זה.

אני יכול לספר לכם עובדה על חבר-כנסת שיומיים לאחר שנבחר לכנסת השתתף בישיבה סגורה חשובה של הסיעה שלו. פנו אליו שני עתונאים נכבדים מאד והחבר הכנסת הזה מתוך חוסר נסיון אמר אני אינני מדליף ואינני מספר לאף אחד מה שהיה בישיבה הסגורה. באותו הלילה הוא קיבל שני טלפונים מאותם שני עתונאים שסיפרו לו בדיוק מה היה בישיבה הזאת. מאותו לילה הוא גמר את הקריירה שלו.

אני יודע שכל אחד מאתנו יכול להתפרסם בעתונות והוא יכול לקבל כותרות וכתבות בעתונות בתנאי שהוא יספר סודות וסנסציות. אם הוא אינו עוסק בזה - והוא יכול לעסוק בדברים טובים מאד - הוא אף פעם לא יקבל שום דבר ושום פרסום מכיון שאני עדיין לא נתקלתי בשום עתונאי שיבוא לחבר-כנסת וישאל אותו במה אתה עוסק? - אף פעם לא נתקלתי בעתונאי שיגיד לחבר-כנסת: אתה יושב חמש, עשר שנים בכנסת מה אתה עושה בדיוק? - אני צריך לתפוס את העין של העתונאי להתיישב איתן לשולחן לטפוח לו או לקרוץ לו בעין. אני אינני מאשים את העתונאים כי אינני חושב שדרגה של עתונאי או מעמד של עתונאי גבוה מדרגה של חבר-כנסת אבל אם חברי-כנסת רודפים אחר העתונאים? - מדוע אני צריך לרדוף אחריהם?

התמונה המתקבלת היא כה מסולפת. אולי אתם חושבים כמוני ואולי אתם מדברים כמוני ומה שאנחנו אומרים לכם היא עובדה. אם יש סנסציה בעתון אז מצלמים את יוסי ואהוד מגבם. לאחר מכן כאשר הם צועדים ומצלמים אותם מאחור איך שהם הולכים במסדרון. איפוא פה הפרופורציה? - אנחנו ישבנו בוועדות ועברנו הרבה מאד דברים מישהו שאל אותנו? - אני אחרי ישיבה אף פעם לא הלכתי לספר לעתונאי מה דנו בוועדה. אני אחרי סיור אף פעם לא ספרתי לעתונאי מה ראיתי ולא ספרתי לעתונאים שאני במשך השנתיים האחרונות שפלתי ב-1874 מקרים של אזרחים בודדים.

ב"צ קשת:

אני רוצה להגיד לכם: לי איך טענות. אני חושב שזה ענין משותף לכולנו. ראשית - תדאגו שהעתונות לא תבליט בצורה מוגזמת את הדברים העקומים שבחיינו. ראי של חיים עקומים - אנא אל תבליטו כל דבר שמביא לסנסציה. שנית - להחייחם למוסד שהוא המוסד המחוקק של המדינה הזאת בכבוד.

מ. בן-גור:

מספר הערות לגבי שני הדיונים שהיו. בענין העתונות שהיא ראי של המציאות לפי דעתי אם נחפש את האמת נמצא אותה באמצע. אם מדובר שהעתונות היא ראי המציאות הרי שהיא האמת. אבל יש ראי שהוא זך כבדולח ויש ראי שהוא מקומר ומראה את התמונה קצת אחרת מוגדלת ויש ראי שהוא קעור ומראה את התמונה בצורה מוקטנת. יש ראי ויש ראי. אם מדברים על העתונות כראי של החיים אז לא פעם היא משתמשת בראי כזה ולא פעם היא משתמשת בראי כזה. יש גם בתוכנו שמוחחים בקורת עצמית ואינם שבעי רצון מתופעות בעתונות במקרים אלה או אחרים. למשל, היתה תקופה של לפני מלחמת יום הכפורים - ואני חושב שבפנין הזה אפשר להגיע לידי הסכמה כללית - שהעתונות פחות מדי שיקפה את השלילי, את המחדלים של חיינו שלפני המלחמה. לעומת זאת לא העלו כל מיני דברים שלוא העלו אותם יתכן מאד שהוא מתקנים דברים. לדוגמא: מבין חברי העתונאים לא נמצא אהך במשך תקופה ארוכה שיעלה את פרשת "צור". היו פרשיות בעולם שנתגלו ע"י עתונאים. כאשר קוראים על מה שנעשה וחושבים שלא נמצא אף עתונאי אשר יחשוף את הדבר הזה הרי זה בקורת עצמית על העתונות שלנו. אותו הדבר לגבי דברים שלפני מלחמת יום הכיפורים. דברים של מאות מיליונים יכול היה להימצא עתונאי שיחשוף את זה. לעומת זאת אין ספק שלאחר מלחמת יום הכיפורים יש לא פעם שהתמונה שניחנת ע"י העתונות לוקה בהגזמה. אני מכיר בזה כי אני עצמי משתתף בענין הזה. אני משתדל לשאול את עצמי איזה עתון אני מוכרח להגיש לקוראים ואני לפעמים אומר אני נותן תמונה מאד עגומה של החיים שלנו - אבל לא אכנס לניתוח מה קורה לדבר הזה. בדרך כלל הן עובדות. עובדה שהם דברים חיוניים שנותנים לך אפשרות לאזן את התמונה הזאת. שאלה של מערכת החיים בעתון, איך הוא מאורגן וכו' שיש אפשרות בענין הזה לחקן.

בנקודה הזאת אני חושב שאין די בקורת

על העתונות כשם שיש בקורת של העתונאים שלנו על התופעות בחיינו - אני חושב שזה די מוצדק. לפעמים אולי היא מוגזמת אבל האיזון הזה של בקורת על העתונות - ואני אתן לדוגמא אתכם - אין מספיק תגובות של חברי-כנסת במאמרים, ברשימות למערכת העתונות על כל מיני תופעות שיש לבקר בעתונות.

נ. אליעד:

אני ראיתי ידיעה בעתון "הארץ" שהיתה סילוף גמור ממאמר שהופיע בעתון ערבי. צלצלתי למערכת "הארץ" חרגמתי להם זאת והבאתי לידיעתם והם לא פרסמו את זה.

מ. בן-גור:

אני טוען שאישי ציבור שונים אינם משתמשים די במכשיר הזה של בקורת על העתונות עצמה. אם יש מקרה שהעתונות לא עושה את הדבר כמו הדוגמא שהנאת אז רבותי, יש מועצת עתונות ובמקרים כאלה, בדרך כלל, המסקנות של מועצת העתונות היו נגד העתונות. אתם לא מנצלים די את המוסד הזה שאפשר להגיש תלונות נגד העתונות.

בענין פרסום של מעצרים וכו' - הבקורת

שנמתח על החוק הזה האוסר פרסום שמו של עציר, אני חושב שיש פה פנים לכאן ולכאן. אני רוצה להוסיף נקודה מסוימת שהיא הצד השני של המטבע. נכון מה שהוא אומר שהחוק הזה עלול להביא למצב שאנשים ייעלמו ויפיצו שמועות. זה נכון - ואני לקחתי את הדבר בחשבון. אבל גם נכון הדבר שיש מקרים רבים מאד ומשפחות רבות נפגעו ואולי גם נהרסו מפרסומים כאלה זלאחר מכן התברר שהאדם אינו אשם והוא חף מפשע. אבל בינתיים הפרסום עשה את שלו. אני חושב שאם ננתח את הדבר לכאן ולכאן יש לזה פתרון והוא לתת אפשרות לנאשם עצמו לדרוש את הפרסום. אני חושב שזה עשוי למנוע כל מקרה שאדם ייעלם.

מ. בן-גור:
אבל אני מכיר בכך שבמצב הקיים יש בו ליקוי.
המקרה של ביכונסקי הוכיח את זה בצורה מאד
בולטת. יש בתוך העתונות בקורת עצמית בעקבות המקרה הזה והדבר הזה מחייב
מחשבה כיצד לפתור את העניין.

ש. ז"ק:
אני רוצה להעיר: חברי-כנסת התלוננו שעל
פעולותיהם החיוביות לא יודעים. כך גם לגבי
העתונות - לא יודעים על פעולותיה החיוביות של העתונות.

היו"ר י. תמיר:
אני מציע שנקיים פגישה שלישית ונערוך ברור
מסיים בהשתתפות החברים שלא לקחו את רשות
הדיבור בישיבה הזאת. אני מודה לכם.

הישיבה ננעלה בשעה 11.15